

मांसभारं वहत्येव दिवानिशम्” कन्यादानफलं यथा
 “दशवापीसभा कन्या दीयते ब्राह्मणाय वा । वेद-
 चाय पवित्राय चाप्रतिग्रहशालिने । सख्यावते वेद
 पाठकारिणे सत्यवादिने । अस्मै प्रदत्ता कन्या च दश
 वापीफलप्रदा । त्रिसख्याकारिणे सत्यवादिने ऋह-
 शालिने । वेदज्ञाय च विप्राय दत्ताष्टफलदायिनी ।
 प्रतिग्रहशालिनाय सख्याहीनाय नित्यशः । सूखाय
 दत्ता कन्या च सा चतुःफलदायिनी । परदारशुद्धि-
 ताय याजकाय द्विजाय च । शठाय सख्याहीनाय
 वायकफलदा सुता । त्यक्तसख्याय गायत्रीविही-
 नाय शठाय च । विप्रोज्ञवाय दत्ता सा वायुर्द्धफलदा
 सुता । यापिने शूद्रजाताय विप्रक्षेत्रोज्ञवाय च । दत्ता
 चाण्डालतुल्याय कन्या सा नरकप्रदा । विष्णुभक्ताय
 विदुषे विप्राय सत्यवादिने । जितेन्द्रियाय दत्ता या
 त्रिशङ्खापीफलप्रदा । अष्टिर्वसहस्राणि दिव्यरूपं
 विधाय च । एवस्मृताय दत्ता च मोदते विष्णु मन्दिरे ।
 दत्ता कन्यां सुशीलाञ्च हराय हरयेऽथ वा । नारा-
 यणरूपपञ्च भवेदेव श्रुतौ श्रुतम् । विष्णुभक्तो यदा
 कन्यां ददाति विष्णु प्रीतये । स लभेद्धरिदासञ्च ध्रुवं
 विप्रोज्ञवाय च” ब्रह्मवै०प्र०ख० ।

दु(दोह्य) लि० दुह-गौणे कर्मणि वा क्यप् पक्षे खल् ।
 इदोहनगौणकर्मणि गव्यादौ गौणकर्मविवक्षायां दोह-
 नप्रधानकर्मणि श्दुग्धादौ च ।

दु(दुह्य) पु० शर्मिष्ठायां जाते ययातिपुत्रभेदे । “अन्वष्ट-
 ज्जात् प्रजां सर्वां ययातिरपर्राजितः । तस्य पुत्रा
 महेश्वासाः सर्वे सस्रदिता गुणैः । देवयान्यां महाराज !
 शर्मिष्ठायाञ्च जज्ञिरे । देवयान्यामजायेतां यदुस्तुर्वसु
 रेव च । दुह्यश्चालुश्च पूरुश्च शर्मिष्ठायां प्रजाज्ञिरे” ना०
 व्या० ७५ अ० हरिवंशे त्र ३० अ० दुह्युरिति अणुरिति
 पाठः । लिपिकरप्रभादात् द्विधा पाठः “तथां ययातिः
 प्रज्ञानां विजित्य बहुधाभिभाम् । देवयानीसुशनसः सुतां
 भार्याभवाप सः । शर्मिष्ठाभासुरीञ्चैव तनयां वृषपर्यायः ।
 यदुञ्च त्वर्वसुञ्चैव देवयानी व्यजायत । दुह्युश्चाणुञ्च
 पूरुश्च शर्मिष्ठा वार्धपावर्षी” ।

तस्य राज्यदेशश्च तत्रैव अ० उक्तो यथा

“सप्तद्वीपां ययातिस्तु जित्वा पृथ्वीं ससागराम् । व्यभ-
 जत् पञ्चधा राजा पुत्राणां नाङ्गप्रतदा । दिशि दक्षिण
 पूर्वस्त्रीं त्वर्वसुं सतिभाङ्गपः । प्रतीच्यासुत्तरस्याञ्च दु-

ह्युश्चाणुञ्च नाङ्गपः । दिशि पूर्वोत्तरस्यान्तु यदुं अष्ट
 न्ययोजयत् । मध्ये पूरुञ्च राजानमभ्यविष्यत् स नाङ्गपः ।
 तौरयं पृथिवी सर्वां सप्तद्वीपा सपत्तना । यथाप्रदेशम-
 व्यापि धर्मेण परिपाल्यते” । तद्वंशवर्णनञ्च तत्रैव ३२ अ०
 यथा “दुह्योश्च तनयो राजन् ! बभूवुः सेतुश्च पार्थिवः ।
 अङ्गारः सेतुपुत्रश्च भरतां पतिरुच्यते । यौयनाश्चेन
 समरे कच्छेष निहतो बली । युङ्गं सुमहदस्यासीन्
 मासान् परि चतुर्दश । अङ्गारश्च त्र दायदो गान्धारी
 नाम पार्थिवः । ख्यायते यस्य नाङ्गा वै गान्धारविषयो
 महान् । गान्धारदेशजाश्चैव तुरगा वाजिनां वराः” तस्य
 पितृव्ययतिर्जराया अग्रहणे शापकथा भा०शा० ८४ अ०
 “ययातिरुवाच । “यत्त्वं मे हृदयाज्जातो वयः खं न
 प्रयच्छसि । तस्माद्दुह्यो ! प्रियः कामो न ते सम्प्रत्यते
 कचित् । यत्नाश्चरथसुख्यानामश्वानां स्याद्गतं न च ।
 हस्तिनां पीठकानाञ्च गर्दभानान्त्वयैव च । वस्तानाञ्च गवा-
 ञ्चैव शिविकायास्तयैव च । उडुपप्लवसन्तारो यत् नित्यं
 भविष्यति । अराजशब्दभाजनं तत्र प्राप्स्यसि सान्वयः”

दू खेदे दिवा०आत्म०अक०सेट् । दूयते अद्विष्ट । दूदुवे । ओ-
 दित् दूनः कविकल्पद्रुमः पा० दुनोतेरेव नत्वदोषै
 इति भेदः । “तथा हीनं विधातर्क्षं कथं पश्यन् न दूयसे”
 रघुः । “न दूये सात्वतीसुहृदुर्नहामपराध्यति” भावः ।
 उपत्तप्रीकरणे सक० “दूयते दीनं खलजनः” दुर्गादासः ।

दूडभ लि० दुःखेन दभ्यतेऽसौ दुर+दृभ-कर्मणि खल् ।
 “दुरो दाशनाशदभ्ये भूत्वसुत्तरपदादेष्टुत्वञ्च” पृषो०
 पा० गणसुलोणोक्तकर्मणि नलोपः । दुःखेन दम्भनीये

दूडाश लि० दुःखेन दाशयते दुर+दाश-कर्मणि खल् ।
 दूडभशब्दोक्त पा०ग० स्तत्रेण सिद्धम् । दुःखेन हिंसनीये

दूडौ लि० दुष्टं ध्यायति दु+ध्यै-चिन्तायां कर्त्तरि सम्प०
 भावे वा क्तिप् । दूडभशब्दोक्तकार्यम् पा०ग० स्तत्रे
 ध्यायतेर्धातोर्निर्देशत् । इदं ध्यायति श्दुष्टायां बुद्धौ
 स्त्री “अस्माकं शंसो कथ्यस्तु दूडः” ऋ० १।८।४।
 “वधैर्दुःशंसा अप दूड्या जहि” ६) [ध्यस् । दुष्टं ध्यायति

दूड्य लि० दुष्टं ध्यायति दुर+ध्यै-अ; दूडभशब्दवत् सा-

दूड्याश लि० दुःखेन नाशयते दुर+नाश-कर्मणि खल् दूड-
 शब्दवत् साध्यम् । इदुःखेन नाशनीये । “दूड्याशेयं
 दक्षिणा पार्थिवानाम्” ऋ० ६।२७।२८ “दूड्याशा दुर्नाश
 केनापि नाशयितुमक्या” भा० २ चातुर्षाष्टाङ्के तृतीये
 सप्तदशे उत्तरे वचनभेदे पु० “द्विनाभोत्तरो बह्वहिरग्यो